

Nr 13

*Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner
angående kyrkoskatten för den som icke tillhör svenska kyrkan.*

(2:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 43 av herrar *Wirmark* och *Hellebladh* samt II: 51 av herr *Zetterberg m. fl.* har hemställts, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla dels om en utredning avseende principerna för uträkning av den skattelindring å avgifter till kyrkan m. m., som skall tillkomma dem som utträtt ur svenska kyrkan, dels att, sedan principerna prövats och fastställts, en rutinmässig omräkning måtte företagas förslagsvis vart tionde år av den procentsats enligt vilken skattelindringen skall ske».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 51.

I samband med 1951 års religionsfrihetslagstiftning antogs även en särskild lag om viss lindring i skattskyldigheten för den som icke tillhör svenska kyrkan. Enligt denna lag skall avgifter till svenska kyrkan eller hennes prästerskap, kyrkomusiker eller betjäning, vilka utdebiteras efter de grunder som i allmänhet är stadgade för kommunalutskylders utgörande, utgå efter endast 60 procent av utdebiteringen beträffande den, som för inkomståret är mantalsskriven här i riket men som vid ingången av samma år inte tillhör svenska kyrkan.

I de förevarande motionerna har erinrats om att lagstiftningen om lindring i skattskyldigheten för den som icke tillhör svenska kyrkan grundade sig på ett betänkande av 1950 års dissenterskatteutredning. Utredningen hade därvid med stöd av uppgifter i 1949 års inkomst- och utgiftsstatistiken från ett antal stads- och landsförsamlingar gjort en uppdelning av anslagsposterna mellan kyrkliga och borgerliga ändamål. I remissyttranden riktades invändningar mot de principer efter vilka utredningen fördelat nämnda utgifter. Emellertid gällde det år 1951 att snabbt få en lösning till stånd av dessa problem, då denna fråga utgjorde en detalj i ett stort lagstiftningskomplex. Förutsättningen för att avvägningen mellan kyrkliga och borger-

liga ändamål fortfarande skall kunna anses vara riktig är att proportionerna icke förändrats mellan utgiftstyperna och att grunden för uppdelningen ännu kan betraktas som godtagbar. Även utredningen anmälde på denna senare punkt tveksamhet. Sålunda fördelades t. ex. utgiften för prästlöner lika på kyrkliga och borgerliga ändamål, trots att man icke närmare undersökt hur den prästerliga arbetstiden fördelade sig på de olika ändamålen. En sådan utredning har sedermera verkställts av pastoratsindelningssakkunniga. Även uppdelningen av kyrkomusikernas arbetstid är behäftad med mycket stor osäkerhet. Oavsett nämnda osäkerhet beträffande principerna för uppdelning mellan kyrkliga och borgerliga ändamål kan det framstå som mycket sannolikt att en förskjutning mellan de olika posterna skett. Här kommer t. ex. det omfattande byggandet av kyrkor, kapell och församlingshus in i bilden liksom utbyggnaden av kyrkogårdsväsendet.

Dissenterskatteutredningen påvisade vidare skillnader i förhållandet mellan kyrkliga och borgerliga ändamål mellan församlingar i de större städerna å ena sidan och församlingar i de mindre städerna och på landsbygden å andra sidan. Genom den pågående befolkningsomflyttningen kan därför successiv förskjutning ske av underlaget för beräkning av procentsatserna. Enligt motionärernas mening finns således skäl för en omprövning av det skatteavdrag som skall tillkomma personer som utträtt ur svenska kyrkan. Visserligen har det för den enskilde skattskyldige inte så stor ekonomisk betydelse, då utskylderna för kyrkliga ändamål i jämförelse med andra skatter är förhållandevis ringa. Större vikt har sakens principiella sida. Det måste framstå som ett önskemål för dem som utträtt ur kyrkan, att de inte skall behöva ekonomiskt medverka till kyrkans religiösa verksamhet, liksom det är angeläget för den som kvarstår i kyrkan att få bära dessa utgifter.

Utskottet

Sedan gammalt har funnits viss möjlighet till individuell lindring i skattskyldigheten för kyrkligt ändamål. Enligt den senast antagna lagen i ämnet nedsattes den kyrkekommunala utdebiteringen för den, som utträtt ur svenska kyrkan, med 40 procent.

I de förevarande motionerna har yrkats skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning rörande principerna för uträkning av ifrågavarande skattelindring. Vidare yrkas att sedan principerna fastställts en rutinmässig omräkning av procentsatsen måtte ske förslagsvis vart tionde år.

Utskottet vill till en början erinra om att den nu gällande avvägningen beträffande skattelindringens storlek fastställdes år 1951 i samband med den då antagna religionsfrihetslagstiftningen. Till grund för denna lagstiftning låg ett betänkande av 1950 års dissenterskatteutredning. I syfte att skapa en bild av hur den kyrkliga utdebiteringen fördelade sig på kostnader

för rent kyrkliga ändamål och kostnader för borgerliga ändamål införskaffade utredningen uppgifter härom från ett antal församlingar och pastorat. Undersökningen, som avsåg 1949 års räkenskaper, gav sammanfattningsvis vid handen att av utgifterna ca 54 procent i landsförsamlingarna och ca 40 procent i stadsförsamlingarna belöpte å rent kyrkliga ändamål. Utredningen förordade att skattelindringen inte bestämdes till mer än 40 procent. En högre skattelindringsprocent ansågs inte rimlig enär i så fall församlingar med procentuellt höga kostnader för borgerliga ändamål — således främst stadsförsamlingar — genom skattelindringen skulle avstå från en för deras vidkommande alltför stor del av skattemedlen och följaktligen de ur svenska kyrkan utträdde i sådana församlingar skulle erhålla en skattelindring som för dem skulle medföra en obehörig vinst.

Det bör anmärkas att dissenterskatteutredningens förslag inte framkom som resultat av en rent statistisk beräkning, grundad på i och för sig oangräpliga fakta, utan att den gjorda undersökningen byggde på ett flertal skälighetsbedömningar. Såsom framhölls av vederbörande departementschef i proposition nr 175 till 1951 års riksdag, vari förslag på grundval av utredningens betänkande förelades riksdagen, var det under sådana förhållanden naturligt att förslaget i vissa remissyttranden blev föremål för kritik, därvid några instanser yrkade ett högre avdrag medan andra ansåg ett lägre avdrag vara motiverat. För egen del hade dock departementschefen inte kunnat finna att vare sig de skäl som anförts för en högre eller de skäl som anförts för en lägre skattelindring var av den bärkraft att utredningens enhälligt avgivna förslag borde frångås. Departementschefen anslöt sig därför till utredningens av flertalet remissinstanser tillstyrkta förslag att skattelindringen borde bestämmas till 40 procent.

Av vad nu sagts framgår att det system, efter vilket skattelindringen för närvarande utgår, bygger på tämligen grova schabloner. Det ligger i sakens natur att schablonregeln i enskilda fall kan innebära att en skattskyldig får skattelindring med belopp, som i ena eller andra riktningen avviker från den skattelättnad som skulle komma honom till del om densamma kunde grundas på en uppdelning av de kyrkokommunala kostnaderna i just hans fall. Även om det vore möjligt att göra en fullt objektiv fördelning av den kyrkokommunala utdebiteringen på kostnader för borgerliga och rent kyrkliga ändamål — något som enligt utskottets mening uppenbarligen inte är fallet — har dock schablonregeln av praktiska skäl inte kunnat utformas så att den tar hänsyn till variationerna de olika kommunerna emellan i detta hänseende. Inte heller påverkas regeln av att de kostnader — rent kyrkliga eller borgerliga — som kyrkoskatten avser att täcka, växlar år från år i en och samma kommun.

Motionärerna synes acceptera det nuvarande systemet med en schablonmässigt bestämd skattelindring men önskar en ny undersökning för utrönande av om en nedsättning med 40 procent alltjämt kan anses riktig. Ut-

skottet vill inte bestrida att vissa förskjutningar av de kyrkokommunala kostnaderna av betydelse för bestämmande av skattelindringens storlek kan inträffa under de drygt tio år som gått sedan denna procentsats fastställdes. Emellertid har utskottet inte blivit övertygat om att någon mera väsentlig anmärkning kan riktas mot den då gjorda avvägningen mellan borgerliga och rent kyrkliga ändamål. Det bör i detta sammanhang påpekas att mindre ändringar i skattelindringsprocenten har mycket liten ekonomisk betydelse för den enskilde skattebetalaren. Under sådana förhållanden kan utskottet inte finna tillräckliga skäl föreligga att förorda den av motionärerna önskade utredningen. Utskottet avstyrker således de förevarande motionerna.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att de likalydande motionerna I:43 av herrar Wirmark och Hellebladh samt II:51 av herr Zetterberg m. fl. angående kyrkoskatten för den som ej tillhör svenska kyrkan icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 21 mars 1961

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar John Ericsson, Hagberg, Einar Eriksson, Jansson, Spetz, fröken Ranmark, herrar Söderquist, Oscar Carlsson, Yngve Nilsson och Sundin; samt

från a n d r a kammaren: herrar Brandt i Aspabruk, Allard, Kärrlander, Vigelsbo, Engkvist, Gustafson i Göteborg, Magnusson i Borås, Andersson i Essvik, Stenberg och von Sydow.

Reservation

av herrar *Kärrlander* och *Gustafson* i Göteborg.